

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 1 Boendeformer

Viktiga ord film 1:

avgift
bostadsrätt
bostadsrättsförening
delägare
hyra
hyresrätt
hyresvärd
universitet

Viktiga ord film 2:

el
värme
vatten
sophämtning
utrustning

Viktiga ord film 3:

bostadsbidrag
budget
Försäkringskassan
inkomst
råd

Introduktionstexter:

Film 1 – Inledning

En pappa och hans dotter pratar med varandra. De sitter i soffan hemma i vardagsrummet.

Dottern har sin dator på bordet. Hon tittar i datorn efter en lägenhet.

Dottern hittar en lägenhet hon vill ha. Hon visar sin pappa och berättar hur mycket lägenheten kostar i hyra. Lägenheten är en hyresrätt.

Hon frågar sin pappa vad skillnaden är mellan hyresrätt och bostadsrätt. Pappan förklarar att en hyresrätt är en bostad man hyr. En bostadsrätt är en bostad man köper.

Film 2 – Vad ingår i hyran?

I en hyresrätt ingår flera saker i hyran. Värme, vatten och sophämtning är exempel på vad som ingår.

Du behöver inte betala extra för det.

Kyl, frys och spis ingår också i hyran. Ibland ingår el och kabel-tv.

Film 3 – Bostadsbidrag

En pappa och hans dotter pratar med varandra.

Dottern säger att hon tycker att 4 500 kronor är hög hyra. Hon tycker att det är dyrt.

Pappan säger att hon kanske kan få bostadsbidrag. Hon är ung och har låg inkomst.

Därför tror han att hon kan få bostadsbidrag.

Pappan säger också att det är bra att skriva upp alla inkomster och utgifter.

Han tycker att hon ska göra en budget.

Film 1 – Inledning

Berätta:

Hur bodde du i ditt födelseland? Vem ägde bostaden? Vad betalade du i hyra? Bodde du tillsammans med någon eller några? Om du svarade ja, vilka? Vad tänkte du när du kom till Sverige första gången och såg alla hus? Var något annorlunda? Om du svarade ja, vad var annorlunda?

Hur bor du nu? Är det i ett höghus, i ett radhus eller i en villa? Hur hittade du bostaden? Vad är bra med din bostad? Vad är mindre bra? Vill du flytta? Om du svarade ja, berätta varför. Hur vill du helst bo?

Diskutera:

Vad är viktigast med en bostad? Är det kostnaden, storleken, läget eller vad? Är det viktigt att ha bra grannar? Hur ska en bra granne vara? Vad tycker du att man kan låna av en granne?

Vilka fördelar och nackdelar finns det med att: Bo i hyresrätt? Bo i bostadsrätt? Bo i villa? Bo i lägenhet? Bo ensam? Bo tillsammans med flera?

Skriv:

Läs bostadsannonser. Vilken information får du i annonserna? Skriv en lista på vad du får veta.

Berätta:

Hittar du någon annons som du blir intresserad av? Vad är det som gör att du blir intresserad av annonsen? Varför vill du bo just i det området?

Diskutera:

Var i Sverige är det dyrast att bo, tror du? Varför är det dyrt att bo just där? Vilken typ av bostad är det som är dyrast?

Skriv:

Skriv en annons om byte av bostad. Beskriv den bostad du har med antal rum, kvadratmeter, standard, kostnad och fördelar. Beskriv den bostad du letar efter.

Skriv vad du vill bo i närheten av. Det kan vara flera saker. Skriv också varför det är viktigt för dig att bo nära just det.

Fler övningar: Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet *hyresrätt*.

Film 2 - Vad ingår i hyran?

Berätta:

Vad ingår i hyran eller avgiften där du bor? Är det något som ingår som du blev förvånad över? Vilken utrustning finns i din bostad? Är det något du saknar? Vad ingick i hyran eller avgiften i landet där du är född?

Skriv:

Skriv vad som ingår i hyran eller avgiften där du bor. Skriv också vilken utrustning som ingår.

Diskutera:

Hur gör du om det inte finns el i Sverige en vecka på vintern? Hur kan du då få ljus? Hur kan du få varmt hemma? Hur kan du få varmt vatten? Hur kan du laga mat? Hur kan du komma till jobb och skola?

Skriv:

Eleverna tänker tillbaka på dagen innan och skriver ner alla tillfällen när de använde elektricitet.

Fler övningar: Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet sophämtning.

Film 3 - Bostadsbidrag

Berätta:

Jämför med ditt födelseland. Vad i Sverige är billigare och vad är dyrare?

Diskutera:

Vilka tycker du ska få bostadsbidrag? Hur mycket tycker du att man ska få tjäna för att få bostadsbidrag?

Skriv:

Skriv ner alla inkomster och utgifter som du har under en dag, en vecka eller en månad. Skriv också om det är något som förvånar dig när du ser sammanräkningen.

Fler övningar:

Se www.forsakringskassan.se, Klicka på lättläst. Läs dokumenten under rubriken "Bostad".

Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet *budget*.

Öva mera:

Läraren säger ett tresiffrigt tal. Eleverna skriver talet med siffror. Läraren fortsätter att säga flera tal och skriver de korrekta talen på tavlan så att eleverna kan kontrollera att de skrivit rätt. Eleverna skriver sedan fem–tio tresiffriga tal var. De sitter därefter två och två och läser sina tal, ett i taget. Den som sitter bredvid skriver.

Facit till övningsuppgifter

Kapitel 1: Boendeformer

Skriv det ord som passar i meningen.

bostadsrätt • hyresrätt • lägenhet • månaden

Dotter: Jag letar efter en lägenhet.

Dotter: Ja, visst gör den. Det är en hyresrätt.

Dotter: Hyran är 4 500 kronor i månaden.

Dotter: Pappa, vad är det för skillnad på en hyresrätt och en bostadsrätt?

Skriv det ord som passar. Ett ord passar i två meningar.

avgift • bostadsrättsförening • hyra • hyresvärd
• köpa • månad • äger

1. I en hyresrätt betalar du **hyra** varje månad.
2. Du betalar hyran till en **hyresvärd**.
3. Det är hyresvärden som **äger** huset.
4. En bostadsrätt måste du **köpa**.
5. Då blir du delägare i en **bostadsrättsförening**.
6. Det är bostadsrättsföreningen som **äger** huset.
7. I en bostadsrätt kallas hyran för **avgift**.
8. Du betalar avgiften varje **månad** till bostadsrättsföreningen.

Skriv det ord som passar.

barnfamilj • bostadsbidrag • budget • Försäkringskassan • inkomst • råd

Dotter: 4 500 kr är ganska mycket. Jag har hört att man kan få **bostadsbidrag**.

Pappa: Då ska du kontakta **Försäkringskassan**.

Pappa: Ja, det tror jag säkert. Du är ju så ung. Och så har du låg **inkomst** också.

Pappa: Sen kan man få bostadsbidrag också om man är **barnfamilj**.

Pappa: Men, du skulle kunna göra en **budget** först. Så att du ser att du har **råd** med lägenheten, innan du bestämmer dig.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. En bostadsrätt måste du köpa. **R**
2. I en bostadsrätt kallas hyran för avgift. **R**
3. I en bostadsrätt betalar du till hyresvärden varje månad. **F**
4. Kyl, frys och diskmaskin ingår alltid i en hyresrätt. **F**
5. Man söker bostadsbidrag hos Bostadsförmedlingen. **F**
6. Alla som söker bostadsbidrag får pengar till hyran. **F**
7. Värme, vatten och sophämtning ingår i hyran av en hyresrätt. **R**
8. När man bor i hyresrätt ansvarar hyresvärden för många reparationer. **R**
9. Man behöver inte köpa kylskåp och frys när man flyttar in i en hyreslägenhet. **R**

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 2 Budget

Viktiga ord film 1:

bostadsbidrag
budget
hygien
inkomster
internet
nöje
radio- och tv-avgift
studiemedel
utgifter

Viktiga ord film 2:

totalt
saknar

Viktiga ord film 3:

hemifrån
extra jobb
kanske

Introduktionstexter:

Film 1 – Inledning

En mamma och hennes dotter pratar med varandra. De är hemma i köket. Dottern visar att hon har gjort en budget. Hon ber mamman titta om hon har gjort rätt.

Dottern visar sina inkomster och utgifter. Inkomsterna är bostadsbidrag och studiemedel.

Utgifterna är hyra, el, telefon, internet, kläder, mat, hygien och nöje. Radio- och tv-avgift är också en utgift hon måste betala.

Hon behöver också ett busskort för att kunna åka till universitetet. Det är en extra utgift.

Film 2 – Visa Idas budget

Ida visar sin budget för mamman när den är färdig. Hon visar alla sina inkomster och utgifter. Ida har skrivit alla inkomster i en spalt. Inkomsterna är totalt 9 240 kronor per månad.

Hon har skrivit alla utgifter i en annan spalt. Utgifterna är 9 990 kronor i månaden. Det betyder att det fattas pengar. Ida saknar 750 kronor varje månad.

Film 3 – Avslutning

Ida säger till sin mamma att allt var dyrare än hon trodde. Hon säger att det kostar mycket att flytta hemifrån. Mamman svarar att Ida kanske behöver ett extrajobb för att kunna betala allt.

Film 1 – Inledning

Film 2 – Visa Idas budget

Film 3 – Avslutning

Berätta:

Gör du en budget? Varför? Varför inte? Vilken är din största utgift? Hur stor är den utgiften ungefär varje månad? Vilka är dina övriga utgifter? Vilken var din största utgift i landet där du bodde förut?

Vilka är dina nöjen? Vilka av dina nöjen kostar pengar? Ungefär hur stor är utgiften för nöjen varje månad? Jämför med hur det var för fem år sedan.

Kostar dina nöjen mer eller mindre nu? Jämför med hur det var för tio år sedan. Kostar dina nöjen mer eller mindre nu?

Vilka hygienartiklar använder du? Ungefär hur stor är den utgiften varje månad? Vilka av dina hygienartiklar är dyrast?

Diskutera:

Ska ungdomar, som fyllt 18 år, betala när de bor hemma hos sina föräldrar? Om du svarade ja, hur mycket tycker du att de ska betala varje månad?

Ska barn, 7-12 år, få veckopeng av sina föräldrar? Varför? Varför inte? Om du svarade ja, vad tycker du att de behöver pengarna till?

Ska ungdomar, 13-17, år få månadspeng av sina föräldrar? Varför? Varför inte? Om du svarade ja, vad tycker du att de behöver pengarna till? Tycker du att de ska lära sig att göra en budget? Varför? Varför inte?

Skriv:

Skriv alla inkomster du har under en månad.

Skriv också alla utgifter.

Är det något du blir förvånad över?

Är du nöjd med din budget?

Om du svarar nej, vad är det du vill ändra på?

Fler övningar:

Se www.konsumentverket.se/lattlast och www.konsumentverket.se/sv/privatekonomi/Budget/budgetkalkylen/

Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet inkomster.

Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet *utgifter*.

Öva mera:

Läraren säger ett fyrsiffrigt tal. Eleverna skriver talet med siffor. Läraren fortsätter att säga flera tal och skriver på tavlan så att eleverna kan kontrollera att de skrivit rätt. Eleverna skriver sedan fem-tio fyrsiffriga tal var. De sitter därefter två och två och läser sina tal ett i taget. Den som sitter bredvid skriver.

Facit till övningsuppgifter

Kapitel 2: Budget

Skriv det ord som passar i meningen.

bostadsbidrag • budget • hyra • inkomster • internet • radio- och -tv-avgift • utgifter

Dotter: Mamma, jag har gjort en budget. Kan du se om jag har gjort rätt?

Dotter: Här är mina inkomster/utgifter. Och här är mina inkomster/utgifter.

Mamma: Och inkomsterna det är studiemedel och bostadsbidrag.

Dotter: Och utgifterna är hyra/radio- och tv-avgift, el, telefon, kläder, mat och nöje.

Mamma: Och sen tror jag att du behöver internet.

Mamma: Och så måste du betala radio-och tv-avgift/hyra.

Skriv det ord som passar i meningen.

barnbidrag • bostadsbidrag • inkomst • internet • nöjen • utgift

1. Inkomst är pengar du får, till exempel för arbete.
2. Inkomst är till exempel också barnbidrag och bostadsbidrag.
3. Utgift är pengar du betalar, till exempel hyra.
4. Ett annat exempel på utgift är internet/nöjen.
5. Internet/nöjen är också exempel på utgift.

Skriv det ord som passar i meningen. Varje ord passar i två meningar.

avgift • gift • giftig • utgift

1. Han har en fru. Han är gift.
2. Hon har en man. Hon är gift.
3. Svamp kan vara giftig.
4. Rök kan vara giftig.
5. Du får betala avgift när du går till läkare.
6. Du ska betala avgift om du har tv.
7. Hyra är en stor utgift varje månad.
8. Mat är också en stor utgift.

Skriv ord som passar i meningen. I bland passar flera ord.

bostadsbidrag • hyra • mat • studiemedel • 750 kronor • 9 240 kronor • 9 990 kronor

1. Hur stora inkomster har Ida totalt varje månad? 9 240 kronor.
2. Vilka inkomster har hon? Bostadsbidrag och studiemedel.
3. Vilka utgifter har hon? Mat och hyra.
4. Hur stora utgifter har hon totalt varje månad? 9 990 kronor.
5. Hur mycket saknar hon varje månad? 750 kronor.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Inkomst är pengar du får. **R**
2. Utgift är pengar du betalar. **R**
3. Att sakna pengar betyder att det fattas pengar. **R**
4. Internet är exempel på inkomst. **F**
5. Studiemedel är exempel på inkomst. **R**
6. Radio - och tv-avgift är exempel på utgift. **R**
7. Budget och bidrag betyder samma sak. **F**
8. Budget är att skriva upp alla inkomster och utgifter. **R**
9. Inkomster totalt betyder alla inkomster tillsammans. **R**

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 3 Lån

Viktiga ord film 1:

amortering
lån
lön
råd
spara
ränta

Viktiga ord film 2:

borgen
låna
skyldig att betala tillbaka

Viktiga ord film 3:

avbetalning
avgifter
kontant
köpa
lån
räntor

Introduktionstexter:

Film 1 – Inledning

En pappa pratar med sin son. De är utanför huset där de bor. Sonens cykel är trasig. Han står och lagar cykeln. Sonen säger att han vill köpa en bil när han får lön. Han har sett en annons på en bil. Den kostar 50 000 kronor.

Pappan frågar om sonen har råd att köpa en bil. Sonen säger att han vill ta ett lån. Pappan berättar att han måste betala två saker om han lånar pengar. Han måste betala både ränta och amortering.

Ränta är vad det kostar att låna pengar. För att lånet ska bli mindre måste man också betala tillbaka pengar. Det kallas för amortering.

Film 2 – Vem får låna pengar?

Sonen frågar sin pappa om han tror att han får låna pengar på banken. Pappan svarar ja, därför att sonen har ett arbete.

Pappan berättar att om sonen inte hade arbete, kunde någon gå i borgen för honom. Det betyder att en annan person måste betala tillbaka pengarna om sonen inte kan betala.

Film 3 – Köpa på avbetalning

Sonen frågar om han kan köpa en bil på avbetalning. Pappan svarar att avbetalning är ungefär som ett lån. Avbetalning är att låna pengar av affären. Pappan säger att det är billigare att köpa kontant. Det blir dyrare med avbetalning. Därför att man måste betala räntor och avgifter.

Film 1 – Inledning

Berätta:

Hur skulle du göra om du ville köpa något dyrt? Skulle du spara, låna på bank, låna privat eller köpa på avbetalning? Varför skulle du välja det sättet?

Betalar man ränta i landet där du bodde förut? Hur gör människorna där om de behöver låna pengar? Lånade du pengar någon gång? Om du svarade ja, hur gjorde du? Vad använde du pengarna till?

Diskutera:

Är det rätt att man måste betala ränta när man lånar pengar? Varför? Varför inte?

Skriv:

Skriv vad du skulle köpa eller göra om du hade väldigt mycket pengar.

Fler övningar:

Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet amortering

Film 2 – Vem får låna pengar?

Berätta:

Vad betyder det att gå i borgen för någon? Tycker du att det är ett bra system? Skulle du våga gå i borgen för någon? Varför? Varför inte? Har du gjort det någon gång?

Diskutera:

Vilka fördelar finns det med att: Spara pengar till något dyrt man vill köpa? Köpa på avbetalning? Låna pengar på banken?

Vilka nackdelar finns det med att: Spara till något dyrt man vill köpa? Köpa på avbetalning? Låna pengar på banken?

Skriv:

Skriv namnen på alla banker du känner till i Sverige. Skriv också namnen på banker som finns i ditt födelseland. Skriv vilket namn du skulle ge din bank om du öppnade en.

Fler övningar:

Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet *borgen*.

Film 3 – Köpa på avbetalning

Berätta:

Kan du tänka dig att köpa något på avbetalning? Om du svarade ja, vad? Har du köpt något på avbetalning någon gång? Om du svarade ja, vad köpte du? Vet du hur mycket dyrare det blev än om du hade betalat kontant?

Diskutera:

Vilket tycker du är bästa sättet att få svar på frågor om ekonomi? Är det att leta på nätet, att kontakta en bank eller att fråga en vän eller...? Varför tycker du att det sättet är bäst?

Fler övningar:

Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet *avbetalning*.

Öva mera:

Läraren säger ett additionstal, till exempel: $411+90$. Eleverna skriver talet med siffror och räknar ut det. Läraren skriver på tavlan så att eleverna kan kontrollera att de har räknat rätt. Fortsätt med att säga till exempel $519+70$, $714+73$, $852+36$, $978+77$. Eleverna skriver sedan fem-tio additionstal var. De sitter därefter två och två och läser sina tal, ett i taget. Den som sitter bredvid adderar och säger talet och summan högt.

Facit till övningsuppgifter

Kapitel 3: Lån

Skriv det ord som passar i meningen.

amortering • kostar • köpa • lån • lön • råd • ränta • spara

Son: Ja, men jag har fått punktering. När jag får min första lön vill jag köpa en bil.

Pappa: Har du råd med det?.

Son: Nej, men jag tänker ta ett lån.

Pappa: Ska du inte spara lite pengar först? Det kostar pengar att ta ett lån. När du tar ett lån måste du betala två saker, amortering/ränta och ränta/amortering.

Skriv det ord som passar i meningen.

arbete • borgen • betala • skyldig

Pappa: Ja, det får du säkert. Du har ju ett arbete. Och banken vill ju veta att du kan betala.

Pappa: Då kan någon som har ett arbete gå i borgen för dig. Om jag går i borgen för dig då blir det jag som blir skyldig att betala tillbaka pengarna, om du inte kan.

Skriv det ord som passar. Två ord passar i två meningar.

kosta • kostade • låna • lånade • spara • sparade

1. Min nya bil kostade mycket pengar att köpa.
2. Jag sparade i flera år för att kunna köpa den.
3. Men pengarna räckte inte. Jag lånade på banken också.
4. Det tar lång tid att spara pengar för att köpa en bostadsrätt.
5. De flesta måste låna på banken.
6. Jag vet inte hur mycket pengar min resa kommer att kosta, men jag vet att jag behöver spara/låna mer pengar.
7. Förra året sparade jag 250 kronor i månaden.

Skriv det ord som passar i meningen.

avbetalning • avgifter • dyrare • kontant • köpa • lån

Son: Jag kanske kan köpa bilen på avbetalning. Då behöver jag inte ta ett lån.

Pappa: Avbetalning är ungefär som ett lån. Då lånar du pengar av butiken istället för av banken. Och du får betala räntor och avgifter. Det blir dyrare än att köpa kontant.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Ränta är vad det kostar att låna pengar. **R**
2. Ränta är att betala tillbaka lika mycket som man har lånat. **F**
3. Amortering är vad det kostar att köpa en bostadsrätt. **F**
4. Amortering är pengar du betalar tillbaka för att ett lån ska bli mindre. **R**
5. När du tar lån måste du betala både ränta och amortering. **R**
6. Avbetalning är ett billigt sätt att låna pengar. **F**
7. Avbetalning är ungefär som att låna pengar från en affär. **R**
8. Gå i borgen för någon är att låna pengar av en rik person. **F**
9. Gå i borgen är att lova att betala tillbaka ett banklån åt någon som inte kan betala. **R**

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 4 Kronofogden

Viktiga ord film 1:

betalat
företag
Kronofogden
räkning

Viktiga ord film 2:

avgift
betalningsföreläggande
räkning

Viktiga ord film 3:

betalningsanmärkning
kontrakt
Kronofogden
lön

Introduktionstexter:

Film 1 – Inledning

En man hämtar posten. Han berättar för sin fru att hon har fått ett brev. Det kommer från Kronofogden.

Han hittar också en räkning till sin fru. Den är till hennes företag. Hon har inte betalat räkningen. Frun säger att hon ska gå till Kronofogden.

Film 2 – Varför har jag fått ett brev?

Kvinnan går till Kronofogden med ett brev hon har fått. En person hos Kronofogden säger att kvinnan har fått en räkning, som hon inte har betalat. Därför har hon fått ett betalningsföreläggande.

Kvinnan vill betala direkt, men personen hos Kronofogden säger att hon ska betala till den som hon har fått räkningen av.

Kvinnan frågar varför räkningen har blivit dyrare. Personen svarar att det kostar extra när man inte betalar i tid.

Film 3 – Betalningsanmärkning

Kvinnan frågar hos Kronofogden vad som händer om hon inte betalar en räkning. De svarar att hon kan få en betalningsanmärkning.

Då kan hon få svårt att låna pengar i en bank. Det kan också bli svårt för henne att få kontrakt på en lägenhet.

Om hon inte betalar räkningen kan Kronofogden sälja några av hennes saker. De kan också ta pengar från hennes lön för att betala räkningen.

Film 1 – Inledning

Film 2 – Varför har jag fått ett brev?

Film 3 – Betalningsanmärkning

Berätta:

Vad händer i Sverige om du inte betalar en räkning? Har du fått någon räkning med påminnelseavgift? Om du svarade ja, hur mycket dyrare var den räkningen än den första?

Hur betalade du räkningar i landet där du bodde förut? Vad hände där om du inte betalade en räkning?

Diskutera:

Varför tror du att människor inte betalar sina räkningar? Kan det vara för att de har tappat räkningen, att de har glömt att betala, att de inte har pengar eller för att de inte har fått räkningen?

Vad tycker du ska hända när en person inte betalar en räkning? Tycker du att systemet med Kronofogde är bra? Varför? Varför inte? Är det rätt att Kronofogden kan hämta saker från människors hem för att betala deras räkningar?

Tycker du att det är rätt att en betalningsanmärkning gör att du kan få svårt att hyra lägenhet, svårt att ta banklån, att köpa på avbetalning och svårt att få telefonabonnemang? Tycker du att det är rätt att en betalningsanmärkning kan finnas kvar i flera år? Varför? Varför inte?

Skriv:

Skriv vad du tycker ska hända när en person inte betalar sina räkningar.

Fler övningar:

Se www.kronofogden.se/lararrummet Klicka på SFI
Se www.kronofogden.se Klicka på Vanliga frågor.

Skriv frågor till Kronofogden.

Frågorna kan mejlas till:

kronofogdemyndigheten@kronofogden.se

Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet *räkning*.

Öva mera:

Läraren säger ett subtraktionstal, till exempel 497-82. Eleverna skriver talet med siffror och räknar ut det. Läraren skriver på tavlan så att eleverna kan kontrollera att de har räknat rätt. Fortsätt med att säga till exempel 579-70, 773-114, 852-36, 972-77. Eleverna skriver sedan fem-tio subtraktionstal var. De sitter därefter två och två och läser sina tal, ett i taget. Den som sitter bredvid subtraherar och säger talet och svaret högt.

Facit till övningsuppgifter

Kapitel 4: Kronofogden

Skriv det ord som passar i meningen. Ett ord passar i två meningar.

betalat • företag • Kronofogden • räkning

Man: Jag har hämtat posten. Du har fått ett brev från Kronofogden.

Man: Jag hittade en räkning. Den är till ditt företag. Har du inte betalat den?

Fru: Jag får gå till Kronofogden.

Skriv det ord som passar i meningen.

avgift • betalningsföreläggande • dyrare • i tid • räkning

Kronofogden: Det är ett betalningsföreläggande.

Kronofogden: Du har fått en räkning som du inte har betalat.

Kvinna: Då förstår jag. Men varför har räkningen blivit mycket dyrare?

Kronofogden: Det tillkommer avgift när du inte betalar i tid.

Skriv det ord som passar i meningen. Ett ord passar i två meningar.

betalar • betalningsanmärkning • kontrakt • Kronofogden • lån • lön

Kvinna: Vad händer om jag inte betalar?

Kronofogden: Om du inte betalar så kan du få en betalningsanmärkning.

Kronofogden: Det betyder att du kan få svårt att ta lån. Du kan också få svårt att få kontrakt på en bostad.

Kvinna: Hur länge har man en betalningsanmärkning?

Kronofogden: Den kan finnas kvar i flera år. Och om du inte betalar kan Kronofogden sälja en del av dina saker. Eller ta av din lön för att betala räkningen.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Du kan få en betalningsanmärkning om du inte betalar en räkning i tid. **R**
2. Du kan få svårt att låna pengar i en bank om du har en betalningsanmärkning. **R**
3. Du kan få svårt att få kontrakt på en bostad om du har en betalningsanmärkning. **R**
4. En betalningsanmärkning finns bara kvar i en månad. **F**
5. En räkning blir dyrare om du inte betalar i tid. **R**
6. Du ska betala räkningar direkt till Kronofogden. **F**
7. Du ska betala räkningar till den som du har fått räkningen av. **R**
8. Kronofogden kan ta pengar från en persons lön för att betala en räkning. **R**
9. Kronofogden kan sälja saker från en persons hem för att betala en räkning. **R**

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 5 Vårt gemensamma skydd

Viktiga ord film 1:

inkomster
lön
sjukpenning
skatt
skattepengar
spara
tjänar
utbetalning

Viktiga ord film 2:

Försäkringskassan
karensdag
sjukanmäla sig
sjuklön
sjukpenning

Introduktionstexter:

Film 1 – Inledning

En ung kille berättar för sin mamma att han har fått sin första lön. Han är glad. Han säger att han ska spara pengar för att köpa en bil.

Killen frågar sin mamma hur mycket man betalar i skatt. Mamman svarar att det är olika.

Om man tjänar mycket pengar betalar man mycket i skatt.

Killen säger att han tjänar 18 000 kronor i månaden, men att han bara får 14 000 kronor. 4 000 kronor är skatt.

Han frågar också varför man betalar skatt. Mamman svarar att skatten betalar sjukvård, skolor och vägar. Skatten betalar också barnbidrag, bostadsbidrag, sjukpenning och pensioner.

Film 2 – Vad gör jag om jag blir sjuk?

Killen berättar för sin mamma att en arbetskamrat är sjuk. Han frågar om han själv får lön när han är sjuk.

Mamman svarar att han inte får lön den första dagen. Den första sjukdagen kallas för karensdag. Sedan får han sjuklön. Det är mindre pengar än den vanliga lönen.

Mamman säger också att om man inte har arbete, så ska man anmäla till Försäkringskassan om man är sjuk. Då kan man få sjukpenning.

Film 1 – Inledning

Film 2 – Vad gör jag om jag blir sjuk?

Berätta:

Vilket skydd finns för människor i landet där du är född? Får man lön om man är sjuk? Om du svarade ja, är det samma lön som när man är frisk och arbetar? Finns Försäkringskassa?

Betalar man skatt i landet där du är född? Om du svarade ja, är skatterna högre eller lägre än i Sverige?

Diskutera:

Vilket skydd tycker du ska finnas för människorna i ett land? Ska det vara samma skydd för rika och fattiga? Varför? Varför inte?

Finns det oärliga personer som missbrukar systemet med Försäkringskassan, till exempel genom att anmäla sig som sjuka och gå till ett annat arbete? Finns det andra exempel på att missbruka Försäkringskassan?

Vad tycker du att skattepengar ska användas till? Är det rätt att skattepengarna betalar barnbidrag, dagis, skolor och vägar? Varför? Varför inte?

Skriv:

Skriv vad du och din familj får för skattepengarna under en vecka. (Det kan vara till exempel Sfi-undervisning, barnomsorg, grundskola, gymnasium, läkare, tandvård, vägar, järnvägar, bussar, pendeltåg, tunnelbana, ambulans, polis, brandkår, simhall, idrottsplats, bibliotek, museum).

Fler övningar:

Se www.forsakringskassan.se Klicka på lättläst. Rubrik Sjuk.

Se www.webbmatte.se

Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet skattepengar. Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet sjukpenning.

Öva mera:

Läraren säger ett procenttal, till exempel: Hur många procent är 4 000 kronor av 16 000 kronor? Eleverna skriver talet med siffror och räknar ut det. Läraren skriver på tavlan så att eleverna kan kontrollera att de har räknat rätt. Fortsätt med att fråga, till exempel: Hur många procent är 4 000 av 18 000, 4 000 av 20 000, 5 000 av 15 000, 5 000 av 25 000? Eleverna skriver sedan fem-tio procenttal var. De sitter därefter två och två och läser sina tal, ett i taget. Den som sitter bredvid räknar och säger talet och svaret högt.

Facit till övningsuppgifter

Kapitel 5: Vårt gemensamma skydd

Skriv det ord som passar i meningen. Ett ord passar i två meningar.

inkomst • lön • skatt • skattepengar • spara • tjänar

- Kille:* Jag fick min första lön i dag.
Kille: Jag tror att jag ska spara till en bil.
Kille: Mamma, hur mycket betalar man i skatt?
Mamma: Det är olika. Det beror på hur mycket du tjänar.
Kille: Jag har 18 000 kronor i lön, men när jag fick min första utbetalning var det bara 14 000. Kan det vara rätt?
Mamma: Ja, det är nog rätt. En del av din inkomst går till skatt.
Kille: Vad går alla skattepengar till?

Skriv det ord som passar i meningen.

karensdag • sjukanmälde sig • sjuklön • sjukpenning

- Kille:* Anders ringde till jobbet och sjukanmälde sig i morse. Han hade blivit magsjuk
Mamma: Den första dagen du blir sjuk får du ingen lön. Det kallas karensdag. Om du är sjuk längre får du sjuklön.
Mamma: Då ska man sjukanmäla sig till Försäkringskassan och då kan man få sjukpenning.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Alla i Sverige betalar lika mycket skatt. **F**
2. Skatten används till att betala tv-avgift. **F**
3. Skatten används till att betala sjukvård och vägar. **R**
4. Skatten används också till barnbidrag och bostadsbidrag. **R**
5. Alla får lön från första dagen de är sjuka. **F**
6. Den första dagen man är sjuk kallas för karensdag. **R**
7. Om man har ett arbete och är sjuk mer än en dag får man sjuklön. **R**
8. Sjuklönen är lägre än den vanliga lönen. **R**
9. Om man inte har ett arbete kan man få sjukpenning när man är sjuk. **R**

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 6 Pension

Viktiga ord film 1:
pension

Viktiga ord film 2:
pension
räcker
spara

Viktiga ord film 3:
allmän pension
arbetsgivare
garantipension
sätta undan pengar
tjänstepension

Introduktionstexter:

Film 1 – Inledning

En familj sitter och äter middag tillsammans. Det är mamma, pappa och två vuxna barn. Det är en son och en dotter. Pappan frågar vad de ska göra i helgen. Sonen säger att han inte har bestämt. Mamma säger att hon vet något speciellt som händer. Det är pappans födelsedag på lördag. Sonen skojar och säger att pappan snart blir pensionär, men pappan är inte gammal. Det är 10 år tills han går i pension.

Film 2 – Räcker pensionen?

Mamman och pappan ligger och läser på kvällen. De är i sovrummet. Kvinnan frågar mannen om allt är bra. Mannen svarar ja, men att han tänker på sin pension. Han har inte sparat några extra pengar. Han är lite orolig. Kvinnan säger att han inte behöver vara orolig.

Film 3 – Allmän pension

Det finns flera typer av pension. Olika personer får olika mycket pengar. Det beror på hur mycket pengar du har tjänat i Sverige. Allmän pension får du av staten. Den kan du få från 61 års ålder. Om du inte har arbetat i Sverige får du ändå en garantipension.

Tjänstepension är för personer som har ett arbete. Det är arbetsgivaren som betalar in extra pengar till pensionen. Du kan också spara privat till din pension. Då bestämmer du själv hur mycket pengar du vill spara.

Film 1 – Inledning

Film 2 – Räcker pensionen?

Film 3 – Allmän pension

Berätta:

Hur gamla är människor i ditt födelseland när de slutar arbeta? Hur får de pengar? Finns systemet med pension?

Lever dina föräldrar? Om du svarade ja, vad gör de på dagarna? Arbetar de eller är de pensionärer?

Diskutera:

Vem tycker du ska försörja gamla människor? Är det rätt att en del av skatten går till att betala pensioner? Är det rätt att den som har tjänat mycket pengar får högre pension? Är det rätt att personer som aldrig har arbetat också får pension?

Ska man själv få bestämma när man vill gå i pension? Vid vilken ålder tycker du att det är lagom att sluta arbeta?

Skriv:

Skriv vad du vill göra på dagarna när du blir pensionär. Skriv också hur du kan försörja dig.

Fler övningar:

Se www.pensionsmyndigheten.se Klicka på lättläst.

Se www.konsumenternas.se Klicka på Bank och försäkring. Klicka på Pension.

Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet *garantipension*.

Öva mera:

Läraren säger ett multiplikationstal, till exempel 11×5 . Elevenna skriver talet med siffror och räknar ut det. Läraren skriver på tavlan så att elevenna kan kontrollera att de har räknat rätt. Fortsätt med att säga till exempel 12×9 , 15×11 , 28×13 , 150×3 , 150×7 , 167×9 . Elevenna skriver sedan fem-tio multiplikationstal var. De sitter därefter två och två och läser sina tal, ett i taget. Den som sitter bredvid multiplicerar och säger talet och svaret högt

Facit till övningsuppgifter

Kapitel 6: Pension

Skriv det ord som passar i meningen.

pengar • pension • räcker • spara

Pappan: Jag tänker på min pension. Det är inte så långt dit.

Pappan: Jag har inte börjat spara några extra pengar.

Pappan: Men tänk om mina pengar inte räcker.

Skriv det ord som passar i meningen.

allmän pension • arbetsgivare • garantipension, sätta undan pengar • tjänstepension

1. Staten betalar allmän pension till alla som har arbetat i Sverige.
2. Din arbetsgivare kan betala extra pension för dig.
3. Det kallas tjänstepension.
4. Många vill också sätta undan pengar varje månad.
5. Om du inte har arbetat i Sverige får du ändå garantipension.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Alla får pension vid samma ålder. **F**
2. Alla får lika mycket i pension. **F**
3. Staten betalar den allmänna pensionen. **R**
4. Den allmänna pensionen kan du få från 61 år. **R**
5. Hur mycket pengar du får beror på hur mycket du har tjänat. **R**
6. Att sätta undan pengar betyder att gömma pengar. **F**
7. Att sätta undan pengar betyder att spara pengar. **R**
8. Tjänstepension är när arbetsgivaren betalar in extra pension. **R**
9. Man kan också spara pengar privat till sin pension. **R**

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 7 Betala räkningar

Viktiga ord film 1:

bank
betala
företag
internet
räkningar

Viktiga ord film 2:

internetbanken
internetbanktjänst
legitimation

Viktiga ord film 3:

bankgironummer
belopp
betalningsmottagare
faktura
fakturanummer
förfallodag
information
mottagare
OCR-nummer
plusgironummer
summa
utskriftsdatum

Viktiga ord film 4:

bankgironummer
belopp
faktura
fakturanummer
internetbank
konto
mottagare
OCR-nummer
plusgironummer
summa

Viktiga ord film 5:

BIC-kod
föra över pengar
IBAN-nummer

Introduktionstexter:

Film 1 – Inledning

En man pratar med sin fru. De sitter hemma i vardagsrummet. Mannen ska betala räkningar. Han tycker att det tar tid. Frun säger att han kan betala på internet. Mannen säger att han ska gå till banken för att få hjälp.

Film 2 – Banken

Mannen går till banken. Han pratar med en man som arbetar där. Han säger att han vill lära sig att betala räkningar på internetbanken. Han får visa sin legitimation. Sedan ansluter bankmannen hans konto till internetbanken.

Film 3 – Visa en räkning

Räkning kallas också för faktura. På en faktura finns mycket information. Fakturanummer är ett nummer som bara finns på din faktura. OCR-nummer är ett långt nummer som finns längst ner på fakturan. Numret visar att det är du som har betalat. Betalningsmottagare är den som ska ha pengarna. Förfallodag är den senaste dag som mottagaren ska ha pengarna. Belopp är den summa pengar

som du ska betala. Plusgironummer eller bankgironummer är mottagarens kontonummer.

Film 4 – Internetbanken

Du behöver logga in på din internetbank för att betala räkningar på internet. Först väljer du vilket konto du vill betala från. Sedan väljer du vem du ska betala pengarna till. Du ska skriva mottagarens bankgironummer eller postgironummer på fakturan. Du ska också skriva hur mycket pengar du betalar och när mottagaren ska få pengarna. Mottagaren vill veta vem som har betalat. Därför ska du skriva ett meddelande. Du ska skriva fakturanummer eller OCR-nummer.

Film 5 – Betala till utlandet

Mannen behöver föra över pengar till ett annat land. Han har köpt saker av en kompis som bor utomlands. Han frågar på banken hur han ska göra. Bankmannen svarar att han behöver IBAN-nummer och BIC-kod för att betala. Mannen måste kontakta sin kompis för att få numren. Banken har inte de siffrorna.

Film 1 – Inledning

Film 2 – Banken

Film 3 – Visa en räkning

Film 4 – Internetbanken

Film 5 – Betala till utlandet

Berätta:

Vilka räkningar får du? Hur ofta får du dem? Hur betalar du dina räkningar? Hur betalade du räkningar i landet där du bodde förut?

Hur gjorde du när du var ny i Sverige och fick din första räkning? Gick du till en bank eller frågade du någon vän eller släkting? Minns du om det var något med räkningen som var svårt att förstå? Om du svarade ja, vad var svårt?

Skickar du pengar utomlands ibland? Om du svarade ja, hur gör du?

Diskutera:

Vilket är det bästa sättet att betala en räkning? Varför tycker du att det sättet är bäst? Känns det säkert att betala på internetbanken?

Varför? Varför inte?

Känns det säkert att skicka pengar utomlands? Varför? Varför inte?

Skriv:

Skriv de olika sätt som finns för att betala en räkning.

Fler övningar:

Ta med varsin räkning. Skriv räkningens fakturanummer, OCR-nummer, förfallodag, belopp, plusgironummer, bankgironummer och betalningsmottagare. Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet *internetbanken*.

Öva mera:

Läraren säger ett divisionstal, till exempel 30/3. Eleverna skriver talet med siffror och räknar ut det. Läraren skriver på tavlan så att eleverna kan kontrollera att de har räknat rätt. Fortsätt med att säga till exempel 16/4, 27/3, 90/3, 600/3, 500/3, 408/3, 992/32. Eleverna skriver sedan fem-tio divisionstal var. De sitter därefter två och två och läser sina tal, ett i taget. Den som sitter bredvid dividerar och säger talet och svaret högt.

Facit till övningsuppgifter

Kapitel 7: Betala räkningar

Skriv det ord som passar i meningen.

bank • företag • internet • räkningar

Fru: Ska du betala räkningar?

Fru: Du kan betala på internet som jag gör med mitt företag.

Fru: Det är inte så svårt. Om du går till din bank så hjälper de dig.

Skriv det ord som passar i meningen.

internetbanken • internetbanktjänst • konto • legitimation

Man: Jag vill lära mig att betala räkningar på internetbanken. Kan du hjälpa mig med det?

Bankman: Ja, då ska vi ansluta ditt konto till en internetbanktjänst.

Bankman: Då behöver jag din legitimation.

Skriv det ord som passar i meningen.

belopp • betalningsmottagare • faktura • fakturanummer

1. Räkning kallas också för faktura.
2. Fakturanummer är ett nummer som bara finns på din faktura.
3. Belopp är den summa pengar som du ska betala.
4. Betalningsmottagare är den som ska ha pengarna

Skriv det ord som passar i meningen.

bankgironummer • förfallodag • OCR-nummer • plusgironummer

1. OCR-nummer är ett långt nummer som finns längst ner på fakturan.
2. Bankgironummer/plusgironummer eller Plusgironummer/bankgironummer är mottagarens kontonummer.
3. Förfallodag är den senaste dag som mottagaren ska ha pengarna.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Belopp betyder betalning. **F**
2. Räkning kallas också för faktura. **R**
3. OCR-nummer finns högst upp på en räkning. **F**
4. Betalningsmottagare är den som ska ha pengarna. **R**
5. Fakturanummer berättar hur mycket pengar du ska betala. **F**
6. Förfallodag är den senaste dagen mottagaren ska ha pengarna. **R**
7. Du behöver logga in på internetbanken för att betala räkningar på internet. **R**
8. Man behöver bara IBAN-nummer för att föra över pengar utomlands. **F**
9. Man behöver både IBAN-nummer och BIC-kod för att föra över pengar utomlands. **R**

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 8 Avtal

Viktiga ord film 1:

avtal
erbjudande
månadsavgift
säljare

Viktiga ord film 2:

ångerrätt
ångrar mig

Viktiga ord film 3:

avtal
bindningstid
månadsavgift
skriva på

Introduktionstexter:

Film 1 – Inledning

En kille är i ett köpcentrum. Hans mobiltelefon är trasig. En säljare vill sälja en mobiltelefon till honom.

Säljaren säger att mobiltelefonen bara kostar en krona. Hon säger också att killen måste betala månadsavgift. Säljaren frågar om hon ska visa ett avtal som killen kan läsa. Han svarar ja.

Film 2 – Ångerrätt

Killen frågar vad han ska göra om han ångrar sig. Säljaren svarar att han har en ångerrätt på 14 dagar. Det betyder att han kan lämna tillbaka telefonen,

om han inte har använt den.

Killen frågar också om han kan ta hem och prova telefonen. Säljaren svarar att om han har provat telefonen, så kan han inte lämna tillbaka den.

Film 3 – Bindningstid

Killen frågar säljaren hur lång bindningstid det är på telefonen. Säljaren svarar att bindningstiden är 24 månader. Det betyder att han måste betala månadsavgift i två år om han skriver på avtalet.

Killen vill ta hem avtalet och läsa och fundera. Han tycker att det är svårt att förstå allt.

Film 1 – Avtal

Film 2 – Ångerrätt

Film 3 – Bindningstid

Berätta:

Har du träffat någon försäljare ute på gatan eller i ett köpcentrum? Om du svarade ja, vad ville han eller hon sälja? Fick du se något avtal? Köpte du något av honom eller henne?

Var det ett bra köp eller ångrade du köpet?

Har du varit missnöjd någon gång med en vara eller tjänst som du har betalat för? Hur gjorde du? Vad hände?

Jämför Sverige med landet du kommer i från. Är det mer eller mindre vanligt med gatuförsäljare där? Vad är det som säljs? Brukade du handla saker av gatuförsäljare? I så fall, vad?

Diskutera:

Är det rätt att personer får komma fram till dig och berätta om saker de vill sälja? Tycker du att det är svårt ibland att säga nej?

Är det rätt att personer får ringa hem till dig och sälja saker eller tjänster? Tycker du att man ska vara trevlig och lyssna eller lägga på? Har du köpt något av en telefonförsäljare? I så fall, vad? Var det ett bra köp eller ångrade du köpet?

Är det rätt att en person måste vara minst 18 år för att få skriva på ett avtal?

Är det ett bra erbjudande att få köpa en mobiltelefon för en krona plus månadsavgift? Kan det vara billigare att köpa en telefon till normalt pris med billigare abonnemang, än att köpa en telefon för en krona med dyrare abonnemang? Tycker du att det

är bäst med kontantkort till mobiltelefon eller abonnemang? Varför?

Skriv:

Vad är viktigt att tänka på om du ska köpa en mobiltelefon? Skriv tre saker.

Vad är viktigt att tänka på om du ska skriva på ett avtal? Skriv tre saker.

Vilka fördelar finns det med mobiltelefoner? Finns det några nackdelar? Om ja, vilka nackdelar finns?

Fler övningar:

www.pts.se Klicka på lättläst.

www.konsumentverket.se Klicka på lättläst.

www.telepriskollen.se

Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet *bindningstid*.

Öva mera:

Läraren säger ett procenttal, till exempel:

Vad är 10 % av 30 elever? Eleverna skriver talet med siffror och räknar ut. Läraren skriver svaret på tavlan så att eleverna kan kontrollera att de har räknat rätt. Fortsätt med att fråga, till exempel:

Vad är 25 % av 100, 50 % av 130, 75 % av 600, 90 % av 1 000, 95 % av 7 000? Eleverna skriver sedan fem-tio procenttal var. De sitter därefter två och två och läser sina tal, ett i taget. Den som sitter bredvid räknar ut talet och säger talet och svaret högt.

Facit till övningsuppgifter

Kapitel 8: Avtal

Skriv det ord som passar i meningen.

avtal • erbjudande • månadsavgift

Säljare: Vi har ett **erbjudande** nu. Du kan köpa en för bara en krona.

Säljare: Ja. Nu kostar den en krona att köpa. Men du måste betala **månadsavgift** också. Ska jag ta fram ett **avtal** som du kan läsa?

Skriv det ord som passar i meningen. Ett ord passar i två meningar.

använt • prova • ångrar • ångerrätt

Kille: Vad gör jag om jag **ångrar** mig och inte vill ha telefonen?

Säljare: Vi har en **ångerrätt** på 14 dagar.

Säljare: Det betyder att du kan lämna tillbaka telefonen inom 14 dagar om du inte har **använt** den.

Kille: Kan jag ta hem telefonen och **prova** den först?

Säljare: Nej, då gäller inte ångerrätten. Du får inte ha **använt** telefonen om du vill lämna tillbaka den.

Skriv det ord som passar i meningen.

avtal • bestämt • bindningstid • månadsavgift

Kille: Hur lång **bindningstid** är det?

Kille: Så om jag skriver på ett **avtal** så måste jag betala en **månadsavgift** i två år.

Säljare: Ja, det kan du göra. Välkommen tillbaka när du har **bestämt** dig

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Ett avtal betyder att man pratar om något. **F**
2. Ett avtal betyder att man bestämt något. **R**
3. Ett avtal kan vara både muntligt och skriftligt. **R**
4. Ångerrätt för mobil betyder att du kan lämna tillbaka telefonen när du har provat den. **F**
5. Ångerrätt för mobil betyder att du kan lämna tillbaka telefonen inom 14 dagar om du inte har använt den. **R**
6. Bindningstid är den tid som du har ett avtal. **R**
7. Bindningstiden kan vara högst ett år. **F**
8. Hela kostnaden för en mobiltelefon kan vara 1 krona. **F**
9. Du behöver betala både kostnaden för telefonen och en månadsavgift. **R**

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 9 Arbetsförmedlingen

Viktiga ord film 1:

arbetsökande
personuppgifter
skriva in dig

Viktiga ord film 2:

arbetsgivare
CV
personligt brev
Platsbanken

Introduktionstexter:

Film 1 – Inledning

En tjej kommer till Arbetsförmedlingen. Hon vill anmäla sig som arbetsökande. En kvinna, som arbetar på Arbetsförmedlingen, visar hur tjejen ska skriva in sig. Kvinnan visar på en dator.

Tjejen ska skriva sina personuppgifter. Hon ska också skriva vad hon har studerat och vad hon har arbetat med tidigare.

Film 2 – Söka jobb

Tjejen frågar var hon hittar lediga jobb. Kvinnan på Arbetsförmedlingen, svarar att hon kan se lediga jobb på Platsbanken. Platsbanken finns på Arbetsförmedlingens hemsida.

Kvinnan säger också att tjejen måste ha ett CV. I ett CV ska hon skriva vad hon har studerat och vad hon har arbetat med. Hon måste också skriva ett personligt brev.

Film 1 – Inledning

Film 2 – Söka jobb

Berätta:

Arbetade du i landet där du bodde förut? I så fall, med vad? Hur hittade du arbetet?

Var det ett bra arbete? Varför? Varför inte? Berätta om en dag på det jobbet.

Har du arbetat i Sverige? I så fall, med vad? Hur hittade du arbetet? Finns det något yrke som du inte visste fanns, förrän du kom till Sverige?

Vad skulle du vilja arbeta med? Varför vill du arbeta med det? Vilken utbildning behövs för arbetet?

Skulle du vilja öppna eget? I så fall, vad? Vilket namn skulle du ge ditt företag? Var i världen vill du ha företaget? Vill du ha anställda? Varför? Varför inte?

Vad ska man tänka på när man ska på jobbintervju? Hur viktig är klädseln? Hur viktigt är det att komma i tid? Hur viktigt är det att veta något om företaget eller arbetsplatsen?

Säg tre positiva egenskaper som du har. Säg tre negativa egenskaper.

Diskutera:

Är det viktigt att ha ett arbete? Varför? Varför inte? Finns det yrken som det passar bäst att män eller kvinnor arbetar med? I så fall, vilka yrken? I vilka yrken tror du att det kommer att behövas mer arbetskraft i framtiden? I vilka yrken tror du att det kommer att behövas mindre arbetskraft?

Vilka fördelar finns med praktik? Vilka nackdelar finns?

Är det ett riktigt arbete att: Hjälpa folk att handla kläder, vara clown, vara make up-artist, städa gator, vara telefonförsäljare, massera människor, berätta roliga historier, skotta snö, hämta andras barn på dagis, passa andras hundar, tvätta väggar rena från klotter?

Skriv:

Vilken utbildning har du? Vad har du arbetat med förut? Vilka språk talar du? Vad vill du arbeta med i framtiden? Vill du arbeta heltid eller deltid? Har du lätt för att samarbeta? Kan du arbeta i skift? Kan du arbeta i någon annan del av Sverige?

Fler övningar:

Se www.platsjournalen.se, www.monster.com

Titta på platsannonser i tidningar. Vilket arbete är det? Vilken information får du om arbetet? Vilka krav finns för att få arbetet? Vad ska den sökande skicka in? Hur ska man ta kontakt för att få mer information?

Visa ett yrke med hjälp av gester och låt de andra gissa vilket yrke det är.

Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet *arbetsgivare*.

Öva mera:

Läraren säger ett tal, till exempel tjugofyra. Eleverna skriver talet med bokstäver. Läraren skriver på tavlan så att eleverna kan kontrollera att de har skrivit rätt. Fortsätt med att säga till exempel trettiosju, sjuttionio, fyrahundratolv, sexhundraion och tvåtusenfemtioåtta. Eleverna skriver sedan fem-tio tal var. De sitter därefter två och två och läser sina tal, ett i taget. Den som sitter bredvid skriver och säger talet högt.

Facit till övningsuppgifter

Kapitel 9: Arbetsförmedlingen

Skriv det ord som passar i meningen.

arbetsökande • personuppgifter • skriva in dig

Tjej: Ja, jag vill anmäla mig som arbetsökande.

Arbetsförmedlare: Då ska du få börja med att skriva in dig.

Arbetsförmedlare: Här skriver du in dina personuppgifter.

Skriv det ord som passar i meningen.

Arbetsförmedlingen • arbetsgivare • CV • personligt brev • Platsbanken

Arbetsförmedlare: På Arbetsförmedlingens hemsida kan du se lediga jobb på Platsbanken.

Arbetsförmedlare: Ja, du kan själv ta kontakt med arbetsgivare. Det finns många jobb som inte anmäls till Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlare: Först måste du ha ett CV. Där berättar du vad du har gjort tidigare. Du måste också skriva ett personligt brev.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. En arbetsgivare är en person eller ett företag som anställer och betalar folk för att de arbetar. **R**
2. En arbetsökande är en person som letar efter arbete. **R**
3. En arbetsförmedlare är en person som har provat många arbeten. **F**
4. En arbetsförmedlare är en person som hjälper andra att hitta arbete. **R**
5. Ett CV är en lista på vad en person gör på fritiden. **F**
6. Ett CV är en lista över en persons tidigare utbildningar och arbeten. **R**
7. Platsbanken på internet visar lediga arbeten. **R**
8. Praktik är när man tränar i skolan, för att lära sig ett yrke. **F**
9. Praktik är när man tränar på en arbetsplats, för att lära sig ett yrke. **R**

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 10 Försäkring

Viktiga ord film 1:

bilförsäkring
försäkrat
försäkring
krocker
lag
otur
straffavgift
trafikförsäkring

Viktiga ord film 2:

försäkring
försäkringsbolag
premie
olycka
täcker

Viktiga ord film 3:

hemförsäkring
försäkringsbolag
kostnader
stulna
sönder
överfallen

Introduktionstexter:

Film 1 – Inledning

En ung kille har köpt en begagnad bil. Han berättar för sin pappa att bilen var billig. Därför behövde han inte låna pengar för att köpa den.

Pappan frågar om han har försäkrat bilen. Killen svarar att han inte behöver det. Pappan säger att det är lag på att ha en trafikförsäkring.

En trafikförsäkring betalar för skador om han krockar med bilen. Alla som äger en bil måste ha trafikförsäkring. Om han inte betalar trafikförsäkring får han betala straffavgift.

Film 2 – Hur fungerar en försäkring?

Pengar som du betalar till ett försäkringsbolag kallas premie. Det finns olika typer av försäkringar. Om det händer en olycka kan ditt försäkringsbolag betala vad olyckan kostar.

Film 3 – Hemförsäkring

Hemförsäkring är namnet på en typ av försäkring. Du kan få pengar från försäkringsbolaget, om någon tar saker från dig. Du kan också få pengar om saker går sönder.

En hemförsäkring kan hjälpa dig om du reser och blir sjuk. Försäkringsbolaget kan också betala dina kostnader om du blir överfallen.

Film 1 – Inledning

Film 2 – Hur fungerar en försäkring?

Film 3 – Hemförsäkring

Berätta:

Vilka typer av försäkringar känner du till? Har du någon försäkring? I så fall, vilken? Hur fick du information om försäkringen? När är försäkringen bra att ha? Har någon försökt sälja försäkringar till dig?

Finns systemet med försäkringar i ditt födelseland? Om du svarade ja, vilka försäkringar finns? Vilken hjälp får man?

Diskutera:

Är det viktigt att ha en försäkring? Varför? Varför inte? När är det bra att ha en hemförsäkring? Är det rätt att en hemförsäkring gör att du kan få pengar, om du har sönder något som en annan person äger?

Är det rätt att en allriskförsäkring gör att du får pengar om du tappar en dyr kamera i vattnet? Är det rätt att en olycksfallsförsäkring betalar läkarevård om du blir skadad i en olycka? Är det rätt att en livförsäkring betalar pengar till den som blir änka eller änklings?

Finns det oärliga personer som missbrukar systemet med försäkringar? Om du svarade ja, vilka exempel finns det på att missbruka försäkringar?

Skriv:

Skriv de olika typer av försäkringar som du känner till.

Fler övningar:

www.konsumentverket.se/lattlast

Klicka på Dina pengar Kostnader för försäkring/Hemförsäkring

www.konsumentverket.se/lattlast

Klicka på Dina pengar Kostnader för bil/

Läs försäkringar nogga

www.polisen.se/sv/Start-Lattlast/Pengar-efter-brott/Forsakringar

Gör nya ord av de bokstäver som finns i ordet *trafikförsäkring*.

Öva mera:

Läraren säger ett tal, till exempel 410+87. Eleverna skriver talet med siffror och räknar ut det. Läraren skriver på tavlan så att eleverna kan kontrollera att de har räknat rätt. Fortsätt med att säga till exempel 619+73, 579-70, 773-114, 11x7, 16x13, 40/4, 700/5. Eleverna skriver sedan fem-tio tal var, med exempel från varje räknesätt. De sitter därefter två och två och läser sina tal, ett i taget. Den som sitter bredvid räknar och säger talet och svaret högt.

Facit till övningsuppgifter

Kapitel 10: Försäkringar

Skriv det ord som passar i meningen.

bilförsäkring • försäkrat • försäkring • krockar • straffavgift • trafikförsäkring

Pappa: Ja, den ser fin ut. Har du försäkrat bilen?

Kille: Nej, jag tror inte att jag ska ha någon försäkring.

Pappa: Men, du måste ha en trafikförsäkring. Det är lag på det.

Pappa: Om du inte betalar försäkringen så får du betala straffavgift.

Pappa: Den betalar skador som din bil gör om du krockar.

Kille: Jaha, och så finns det bilförsäkring som betalar skador på min egen bil.

Skriv det ord som passar i meningen.

försäkring • försäkringsbolag • premie • olycka • täcker

1. När du har en försäkring så betalar du pengar till ett försäkringsbolag.
2. Pengarna som du betalar kallas premie.
3. Det finns olika försäkringar som täcker olika saker.
4. Om det händer en olycka kan ditt försäkringsbolag betala vad olyckan kostar.

Skriv det ord som passar i meningen. Ett ord passar i två meningar.

hemförsäkring • försäkringsbolag • kostnader • sönder

1. En hemförsäkring köper du från ett försäkringsbolag.
2. Om någon tar saker från dig, eller om saker går sönder kan du få pengar från försäkringsbolaget.
3. Försäkringsbolaget kan också betala dina kostnader om du blir överfallen.
4. En hemförsäkring kan också hjälpa dig om du blir sjuk när du är ute och reser.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. I Sverige finns bara en typ av försäkring. **F**
2. Du köper försäkring från ett försäkringsbolag. **R**
3. Du köper försäkring från Försäkringskassan. **F**
4. En hemförsäkring kan hjälpa dig om du reser och blir sjuk. **R**
5. En hemförsäkring täcker bara kostnader om något går sönder i ditt hem. **F**
6. Det är lag på att bilägare måste ha bilförsäkring. **F**
7. Det är lag på att bilägare måste ha trafikförsäkring. **R**
8. Pengar du betalar för försäkring heter premiär. **F**
9. Pengar du betalar för försäkring heter premie. **R**